

שיוכל לאכול בקדשים בליל ט"ו, אף על פי שעכשיו הוא עדיין אינו ראוי לאכול בקדשים.

ולכן:

א. **זב שראה שתי ראיות**, שטמא רק שבעת ימים, ואינו חייב בקרבן — **שוחטין עליו** קרבן פסח ב"ד בניסן, כשחל להיות יום זה **בשביעי** לטומאתו. ואף על פי שעכשיו הוא עדיין אינו ראוי לאכול קדשים מפני שעדיין הוא בתוך שבעת ימי טומאתו, מכל מקום הוא ראוי לאכול בקדשים בערב [ובגמרא מפורש אם מדובר אפילו קודם שטבל או רק אחר שטבל].

ואם **ראה שלש ראיות**, אין שוחטין עליו בשביעי. שהרי חייב להביא קרבן כפרתו בשמיני, ולא יהיה ראוי לאכול בערב.

ולכן, **שוחטין עליו** רק ביום השמיני שלו, כאשר הוא חל להיות ב"ד ניסן.

ב. **שומרת יום כנגד יום**, אשה שראתה דם באחד עשר יום הנקראים "ימי זיבה", והרי היא צריכה לשמור את יום המחרת בנקיות וטובלת בערב, **שוחטין עליה בשני שלה**, למחרת יום ראייתה, כיון שמותר לה לאכול בלילה.

ואם **ראתה דם שני ימים**, וצריכה לשמור את היום השלישי בנקיות, **שוחטין עליה בשלישי**, כיון שמותרת לאכול בלילה.

ג. **וזבה שראתה שלושה ימים** רצופים בתוך ימי הזיבות וצריכה לספור שבעה ימים

נקיים, ולהביא קרבן בשמיני, שוחטין עליה **בשמיני**, ותביא את קרבן כפרתה קודם שתחשך, ותאכל בפסח בלילה.

גמרא:

אמר רב יהודה אמר רב: שוחטין את קרבן הפסח, וזורקין את דמו, על עבור טבול יום, אחרי שטבל וטהר מטומאתו, אך עדיין לא העריב שמשו.

וכן עבור **מחוסר כיפורים** לפני שהביא את קרבנו ביום השמיני. כיון שבידו להקריב קרבנותיו ויטהר בערב.

ואין שוחטין וזורקין על טמא שרץ, שעדיין צ-ב שם "טמא" עליו. כלומר קודם טבילה. ואף על פי שבידו לטבול היום ולאכול בלילה, אסור. וטעמו מפורש לקמן.

ולאו דוקא טמא שרץ, אלא הוא הדין בכל הטמאים שלא טבלו, אין שוחטין עליהם את הפסח. (1)

ועולא אמר: אף שוחטין וזורקין על טמא שרץ, כיון שיכול לטבול באותו היום קודם שתחשך, ולאכול בקדשים בערב.

והוא הדין בכל הטמאים שבידם לטבול ביום ולאכול בערב. כגון טמא מת ביום השביעי, או זב שראה שתי ראיות בשביעי, גם עליהם שוחטים את הפסח.

ומקשינן: **לרב**, שאמר אין שוחטין את הפסח על טבול יום — **מאי שנא טבול יום דחזי**

1. ונקט טמא שרץ מפני שהוא טמא יום אחד. וממילא ודאי יכול לאכול בקדשים בערב. מה

אם כן גם בחגיגה הבאה עם הפסח ונאכלת למנויים, גם בזה דעתו לכך כמבואר בלשון רבי].

ומקשינן: אם כן, **טמא שריץ נמי**, אף על פי שצריך לטבול, הרי מקוה מזומנת **לפניו**, ויכול לטבול מיד אם ירצה!

ומתריצין: מכל מקום, חששו בטמא שריץ **דילמא פשע** ולא יטבול מבעוד יום, ולכן אין שוחטין עליו את הפסח.⁽²⁾

ומקשינן: **אי הכי**, אם כך הוא הדבר, שחוששין שמא יפשע — **מחוסר כיפורים נמי** נחשוש **דילמא פשע** ולא יביא כפרתו!

ומתריצין: אכן גם במחוסר כיפורים יש לחשוש לזה. אלא במשנתנו מדובר **בגון דמסרינח** שמסר את קרבנותיו **לבית דין** של הכהנים, ולא חששו שבית הדין של הכהנים יפשעו ולא יקריבו מבעוד יום.

וכדרב שמעיה. **דאמר** שהיו בעזרה קופות בצורת שופרות, ובהם היו מחוסרי כפרה [כגון יולדות זבים וזבות ומצורעים] נותנים מעותיהם כדי שיקנו בהם הכהנים קינים⁽³⁾ [זוגות של תורים או של בני יונה], על מנת שיקריבום הכהנים עבורם, ויכלים מחוסרי הכפרה לסמוך על הכהנים שהקריבום בו ביום, ואוכלים בקדשים בערב.

ולא חששו שמא לא הספיקו הכהנים

לאורתא, במה שונה טבול יום שמותר לשחוט עליו, מפני שראוי לאכול בערב? הרי **טמא שריץ נמי חזי לאורתא**, שגם טמא שריץ ראוי לאכול בערב, אם יטבול קודם שתחשך!

ומתריצין: טמא שריץ **מחוסר טבילה** הוא, שהרי עדיין לא טבל.

ומקשינן: **טבול יום נמי מחוסר הערב שמש** הוא, וכל עוד לא העריבה השמש אסור לאכול בקדשים!

ומתריצין: **שמשא** — **ממילא ערבא**. השמש מאליה שוקעת, ואין צריך שום מעשה מצד האדם. מה שאין כן טמא, שמחוסר טבילה, והרי הוא מחוסר מעשה, שאם לא יטבול לא יוכל לאכול בקדשים.

ומקשינן: והרי **מחוסר כיפורים נמי** מחוסר מעשה הוא, **דהא מחוסר הבאת קרבן כפרה**, ואמאי שוחטין וזורקים עליו?

ומתריצין: כאן מדובר במחוסר כיפורים **שקיננו**, הקן של שתי תורים או שני בני יונה שצריך להביא לכפרתו, נמצא **בידו**, שיכול להביאו מיד אם ירצה.

בתוספות, שכיון שטבילת מחוסר כיפורים יכולה להיות גם בלילה לא חששו שמא לא יטבול. אבל בטבילת טמא שריץ, כיון שצריך הערב שמש אחרי הטבילה, חששו שמא יפשע ולא יטבול מבעוד יום.

3. תוספות מפרשים שכל מחוסר כיפורים היה צורך מעותיו ונותנם בשופר. אבל אם לא היו צוררים אותם אי אפשר להקריבם, שהרי ודאי שנתערבו זה בזה.

שאינן כן בטמא שבעה, צריך היה רב לפרש שמדובר דוקא ביום אחרון לטומאתו. ולכן נקט טמא שריץ, שברור שמדובר באופן שאוכל בקדשים בערב. ומשמיע לנו שאף על פי כן אסור.

2. כתבו התוספות: ואף על פי שגם מחוסר כיפורים צריך לטבול, מכל מקום הטבילה הזו אינה אלא מדרבנן. וכיון שמן התורה הוא ראוי גם בלא טבילה לא חששו לזה. עוד תירצו

ועכשיו קשה: כיון שאמרנו שלדברי רב מדאורייתא טמא שרץ שוחטין עליו את הפסח בי"ד, אלא שחכמים אסרו זאת מדבריהם. אם כן, איך התירו לעשות את הפסח בטומאה על ידי שטימאו את אחד ממחצת הטהורים בטומאת שרץ? הרי מדאורייתא אפשר לשחוט עליו את הפסח, ואין כאן רוב ציבור שאינם יכולים לעשות פסח מחמת טומאה!

ומתריצין: **אלא, לרב מדאורייתא נמי לא חזי.** גם מדאורייתא טמא מת אינו ראוי לשחוט עליו פסח.

דכתיב: [במדבר ט ו]: "ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא." והיינו בי"ד ניסן. ונאמר בהמשך הפרשה [פסוקים ט י] "וידבר ה' אל משה לאמר, דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם: **איש איש כי יהיה טמא לנפש,** או בדרך רחוקה, לכם או לדורותיכם, ועשה פסח לה'". והיינו פסח שני.

מי לא עסקינן האם לא מדובר בפסוק גם בטמא נפש [טמא מת] **שחל שביעי שלו להיות בערב פסח,** דהיינו כדין **טומאת שרץ,** שיכול לטבול מבעוד יום ולאכול בלילה בקדשים.

ואף על פי כן **אמר רחמנא נידחי,** התורה אמרה שידחה לפסח שני. ומכאן שטמא שרץ שעדיין לא טבל אינו ראוי לפסח ראשון, אלא רק לפסח שני.⁽⁴⁾

וכי תימא: **ממאי דחכי?** ואם תאמר מנין שמדובר בפסוק אפילו בטמא לנפש שחל

להקריבם משום שחזקה אין בית דין של **כהנים עומדין משם** [יוצאים מן העזרה], **עד שיכלו להקריב את הקינים עבור כל המעות שבשופרות.**

ודייקנן: **ולרב,** שאמר אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ, והסברנו את טעמו של רב שחוששין שמא יפשע ולא יטבול, אם כן משמע **שמדאורייתא מיוחד חזי ראוי לשחוט את הפסח עליו, ורק רבנן הוא דנזור ביה שלא ישחטו עליו שמא יפשע ולא יטבול.**

תיקשי, **והא אמר רב:** [לעיל פ א]: אם היו ישראל בי"ד בניסן מחצה טהורים ומחצה טמאים, הרי מחצה הטהורים עושים את הפסח בי"ד ניסן רק בטהרה, מפני שמחצה הרי הוא כרוב. ואם היו רוב הקהל טהורים לא הותרה להם עשיית הפסח בטומאה.

אך מחצה הטמאים עושים את הפסח בי"ד ניסן בטומאה. מפני שגם כלפיהם מחצה הוא כרוב [כלפי עצמם]. והותר להם להקריב את הפסח בטומאה.

ואמר על כך רב, יתכן שיש תנא שאוסר על הטמאים להקריב פסח ראשון בפני עצמם בטומאה, משום שאין קרבן ציבור חלוק. והיינו, שגנאי הוא שאלו עושים לעצמם ואלו לעצמם. וגם אין הטמאים יכולין לעשות פסח שני מפני שהם נחשבים כרוב ציבור.

ואמר רב שתקנתם היא: **מטמאין אחד מהן מן הטהורים בשרין.** ונעשו רוב הציבור טמאים. וטומאה הותרה בציבור. ואז גם הטהורים יכולים לעשות את הפסח בטומאה.

גם בטמא לנפש שכבר טבל, ומכאן שאין

4. הקשו התוספות: אם כן נאמר שהפסוק מדבר

ומנין שחל שביעי שלהם להיות בערב הפסח?

שנאמר בהמשך הפסוק: "ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא". ומשמע דוקא "ביום ההוא", דהיינו ב"ד בניסן הוא דאינן יכולין לעשות. אבל למחר — יכולין לעשות.

והיינו, שהיה זה ביום השביעי לטומאתם, שיכולים לטבול בו ביום ולעשות את הפסח בערב, שהוא כבר יום המחרת.

ועל זה אמר להם משה "עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם".

ואמר רחמנא: נדחו. וענה לו ה' שידחו לפסח שני. [והיינו, בפסוק שהבאנו לעיל "איש איש כי יהיה טמא לנפש, ועשה פסח לה'"], דהיינו פסח שני.⁽⁵⁾

ומכאן למד רב שטמא שלא טבל, אף על פי שיכול לטבול בו ביום ולאכול בלילה, אסור להקריב קרבן פסח עליו מדאורייתא.⁽⁶⁾

שביעי שלו ב"ד ניסן. שמא מדובר בפסוק דוקא בטמא מת בששה הימים הראשונים לטומאתו, שאז אינו כטמא שרץ, שהרי אינו יכול לטבול בו ביום.

ואדרבה משמע שכך הוא: שהרי הפסוק מדבר בטמא לנפש. ולמה לא דיבר בטמא שרץ? אלא, מפני שטמא שרץ יכול לטבול בו ביום, וראוי לפסח ראשון. ואילו בטמא לנפש מדובר בששה הימים הראשונים לטומאתו, שאינו יכול לטבול בהם!

יש לומר: רב — סבר לה כרבי יצחק.

דאמר רבי יצחק: נאמר בתורה "ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם". ומי היו אותם אנשים?

טמאי מת מצוה היו, שחל שביעי שלהן להיות בערב הפסח.

שהיה מת שמצוה להיטמאות לו, והותר להם להיטמא למת לפני הפסח, אף על פי שגרמו לעצמם שלא יוכלו להקריב את הפסח במועד.

שוחטין על טבול יום. ותירצו התוספות שבפסוק כתוב — כי יהיה "טמא". וטבול יום אינו נקרא "טמא" שהרי אין לו אלא טומאה קלושה.

5. הקשו התוספות: מדוע אמר להם משה לעשות פסח שני. הרי יכולים לטבול ודינם כטבול יום וישחטו עליהם פסח!

ותירצו: שיתכן שאמנם כך עשו, ובשעה ששאלו לא טבלו עדיין, ואמר להם משה אם לא תטבלו היום תדחו לפסח שני.

והרמב"ם פסק שטמא מת אפילו אם טבל בשביעי שלו אינו יכול להמנות על הפסח. שנאמר "ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש

אדם". ושביעי שלהם היה, ופירש להם משה שאין שוחטים עליהם.

והראב"ד השיג עליו מהגמרא כאן, שרב למד שטמא שרץ שלא טבל אין שוחטין עליו את הפסח מטמא נפש. ומוכח שהפסוק מדבר בטמא נפש שלא טבל. אלא בעל כרחך שאם טבלו שוחטין עליהם. וכאן מדובר שטמאים הללו כבר שחטו וזרקו עליהם קודם שטבלו, והיו סבורים שיצאו ידי חובתם. ולא שאלו אלא אחר זמן שחטיהו. ולכן נדחו לפסח שני [ועיין שם בכסף משנה שהאריך בדעת הרמב"ם והראב"ד].

6. לפי מסקנת הגמרא שרב אסר לשחוט על

ומקשינן על רב מהא דתנן במשנתנו: **זב שראה שתי ראיות – שוחטין עליו בשביעי.**

מאי לאו, באיזה מקרה מדובר במשנה?
דלא טביל, האם לא מדובר גם בלא טבל?

ושמע מינה: שוחטין וזורקין על טמא שרין לפני שטבל!

ומתצינן: **לא!** מדובר במשנה דוקא בזב **דטביל**.

ומקשינן: **אי טביל – מאי קמשמע לן?** הרי אם מדובר דוקא בזב שטבל, איזה חידוש השמיע לנו התנא במשנה? והרי פשוט שיכולים לשחוט עליו כיון שראוי לאכול בלילה!

ומתצינן: **הא קמשמע לן** [זהו החידוש שהשמיע לנו] – **דאף על גב דמחוסר הערב השמש**, והיה מקום לומר שאינו ראוי לשחוט עליו את הפסח כל זמן שלא העריב שמשו, **קמשמע לן דשמא ממילא ערבא**. והשמיע לנו התנא שכיון שהשמש שוקעת מאליה בלא מעשה האדם, אינו נחשב מחוסר מעשה, ולכן שוחטין עליו את הפסח.

ומוכיחה הגמרא שהמשנה מדברת בזב שטבל:

הכי נמי מסתברא כך גם מסתבר, שאכן מדובר דוקא בטבל.

מדקתני סיפא ששנינו בסוף המשנה: **ראה שלש ראיות – שוחטין עליו בשמיני.**

אי אמרת בשלמא כי מה ששנינו ברישא זב שראה שתי ראיות שוחטין עליו בשביעי

מדובר דוקא **דטביל**, שפיר **איצטריך**, מובן שהוצרך התנא להוסיף "ראה שלוש ראיות שוחטין עליו בשמיני".

כי **סלקא דעתך אמינא** שהיה עולה בדעתך לומר כי זה שראה שתי ראיות, ששוחטין עליו **בשביעי** – הוא משום **דלא מחוסר מעשה**, שהרי כבר טבל,

אבל אם ראה שלוש, כשהוא עומד ביום השמיני, **דמחוסר מעשה**, שהרי עדיין הוא מחוסר הבאת קרבן **לכפרה**, בזה הייתי אומר כי **לא** שוחטין עליו.

לכן **קמשמע לן** בסיפא, **דאף על גב דמחוסר כפרה – שוחטין וזורקין עילויה** [עליו].

אלא [אבל] **אי אמרת** שמה ששנינו ברישא **ראה שתי ראיות שוחטין עליו בשביעי**, מדובר אפילו **דלא טביל**.

אם כך קשה: זה שהוסיף התנא באומר "ראה שלש שוחטין עליו בשמיני" – למה לי לומר זאת? והרי פשוט שישחטו עליו בשמיני, מקל וחומר:

השתא יש לומר: **ראה שתי ראיות**, אם עומד ביום **השביעי** במצב **דלא טביל**, **דטמא מעליא הוא**, שטמא גמור הוא לפני טבילה, ואף על פי כן אמר התנא **שחטין וזורקין עילויה**.

ראה שלש, העומד ביום השמיני, **דטביל ליה בשביעי**, שכבר טבל בשביעי, **דקלישא טומאה** שכבר אין עליו טומאה גמורה אלא רק טומאה קלושה – האם **לא כל שכן דשחטין וזורקין עילויה?! ואם כן**, למה הוצרך התנא לשנות בסיפא "ראה שלש שוחטין עליו בשמיני"?

כדרב שמעיה. שחזקה על בית דין של כהנים שאין עומדין משם עד שיכלו מעות שבשופרות.

שנינו במשנה: והזבה שוחטין עליה בשמיני. תני תנא קמיה דרב אדא בר אהבה: שנה השונה (7) לפני רב אדא בר אהבה ברייתא (8): והזבה — שוחטין עליה בשביעי שלה.

אמר ליה רב אדא בר אהבה לשונה את הברייתא הזאת לפניו: זבה בשביעי שלה — מי חזיא? וכי היא ראויה שישחטו עליה?!

והרי אפילו למאן דאמר [עולא] שוחטין וזורקין על טמא שרין שלא טבל, הני מילי דוקא לענין טמא שרין, דחזי לאורתא שראוי לטבול מבעוד יום ולאכול בערב.

אבל הא, הזבה בשביעי שלה, הרי עד למחר, דמתיא כפרה, לא חזיא. עד למחרת,

אלא, לאו, בהכרח שמע מינה: ראה שתי ראיות בשביעי, דשחטין עילויה מדובר דוקא דטביל.

ודחינן: לא! לעולם אימא לך דלא טביל. ואף על פי כן איצטריך הוצרך התנא לשנות "ראה שלש שוחטין עליו בשמיני".

כי סלקא דעתך אמינא שהיה עולה בדעתך לומר: זב שראה שתי ראיות ששוחטין עליו בשביעי — הוא משום דבידו לתקן, שהרי מקוה לפניו ויכול לטבול.

אבל ראה שלש, אם הוא עתה בשמיני, דאין בידו להקריב קרבן, שהרי רק ביד הכהן להקריב ולא בידו, אימא פשעי ביה כהנים. בזה נחשוש שמא יפשעו הכהנים ולא יקריבו את הקרבן בו ביום. והייתי אומר שאסור לשחוט עליו.

קמשמע לן התנא במשנתנו ששוחטין עליו,

ויצא ידי חובתו מדאורייתא. אלא שזה אסור מדרבנן שמא יפשע. ובה פירש את לשון הגמרא — אלא לרב מדאורייתא "נמי" לא חזי עיין שם בהרחבה].

7. תנא זה אינו מן התנאים שבזמן המשנה, אלא הכוונה למי שהיה רגיל לשנות משניות וברייתות בעל פה. ונקרא "תנא" — כלומר שונה [ברייתות].

8. לפי פשוטו יש לפרש שהתנא שנה את המשנה שלנו בסגנון אחר — "והזבה שוחטין עליה בשביעי שלה". אך במהרש"א מוכח שפירש שזו ברייתא ולא מהמשנה: ראה להלן הערה 9.

טמא שרין מדאורייתא, נראה שהגמרא חזרה בה ממה שאמרנו לעיל שחוששין שמא פשע. ואם כן אין צריך להעמיד את המשנה במחוסר כיפורים דוקא במסר קרבנותיו לבית דין. שהרי לא מצינו שחוששין שמא יפשע.

אך הרמב"ם פסק להלכה שאין שוחטין על מחוסר כיפורים כגון זב בשמיני שלו אלא אם כן מסר קרבנותיו לבית דין. וכן נראה מדברי רש"י ד"ה הכי נמי מסתברא, וכן כתב הרע"ב.

ותמה בתוספות רבי עקיבא איגר, הרי למסקנא לא מצאנו מקור לומר שחששו שמא יפשע. וכן הקשה בשפת אמת.

[והשפת אמת מתרץ שאף על פי שרב למד מהפסוק שטמא שרין נדחה לפסח שני, היינו רק לענין שאין עליו חיוב כרת אם לא שחטו עליו בראשון, אבל אם רוצה שוחטין וזורקין עליו

כשתביא קרבן לכפרתה, אינה ראויה לאכול, ואיך שוחטין עליה?

אלא **אימא** אמור: והזבה שוחטין עליה **בשמיני**.

והקשה לו השונה את הברייתא: הרי **פשיטא** שבשמיני שוחטין עליה, שהרי היא ראויה בערב! (9)

ותירץ רב אדא בר אהבה: החידוש הוא: מהו דתימא שמא תאמר כיון דמחסרא כפרה, לא שוחטין עליה שמא לא כיפרו עליה הכהנים. קמשמע לן כדרב שמעיה, שחזקה על הכהנים שיקריבו את קרבנה בו ביום.

רבינא אמר: לא כך שנה התנא לפני רב אדא "והזבה שוחטין עליה בשביעי". אלא נדה — תנא קמיה:

והנדה — שוחטין עליה בשביעי. ונדה אינה מחוסרת כפרה, שהרי לא חייבה תורה את הנדה להביא קרבנות.

אמר ליה רב אדא בר אהבה לתנא: וכי נדה בשביעי — מי הזיז? וכי היא ראויה שישחטו עליה את הפסח ביומה השביעי?!

הרי אפילו למאן דאמר שוחטין וזורקין על טמא שריץ שלא טבל, זהו משום דחזי לאורתא מיד. שראוי הוא לטבול מבעוד יום ולאכול מיד בערב.

אבל נדה אינה ראויה לטבול ביום השביעי.

אלא רק לאורתא דשביעי הוא דטבלה, כי רק בלילה שאחרי יום השביעי יכולה לטבול.

וואף על פי שזבה טובלת ביום השביעי. זהו דוקא זבה, שכתוב בה "וספרה לה שבעת ימים, ואחר תטהר". שאחרי שספרה את היום השביעי תטבול במקוה בו ביום עצמו ותטהר. אבל נדה, מדאורייתא אינה סופרת שבעה נקיים, כי אפילו אם ראתה שבעה ימים דם ופסקה לראות דם רק סמוך לשקיעת החמה של היום השביעי, היא טובלת במוצאי היום השביעי, אחרי ששקעה החמה של יום השביעי].

וכיון שטובלת רק בליל שמיני, ועדיין לא העריב השמש לאחר שטבלה, הרי עד שמיני, דעבודה [שעושה, למחרת] הערב שמש — לא חזיא אינה ראויה לאכול בקדשים!

ואיך אתה [התנא] שונה בנדה ששוחטין עליה בשביעי?

אלא **אימא** אמור: והנדה שוחטין עליה **בשמיני**.

והקשה התנא לרב אדא בר אהבה: **פשיטא** שנדה שוחטין עליה בשמיני! שהרי יש ללמוד זאת בקל וחומר:

השתא, ומה זבה, דמיחסרא כפרה [שצריכה להביא ביום השמיני קרבנות לטהרתה], אף על פי כן שנינו במשנה ששוחטין וזורקין עליה בשמיני.

9. תוספות מבארים שעל משנתנו ששנינו זב שיש לתרץ שאגב הרישא בזב שראה שתי ראיות שנה לנו בסיפא ראה שלוש. וכן בשומרת יום

9. תוספות מבארים שעל משנתנו ששנינו זב שוחטין עליו בשמיני אין להקשות פשיטא. מפני

ויולדת איתקש [הוקשה] לנדה. שנאמר בענין יולדת [ויקרא יב] "כימי נדת דותה תטמא". כלומר, שהיולדת טמאה כדין נדה.

מתניתין:

משנתנו באה ללמד ששוחטין את הפסח בי"ד ניסן אפילו על אנשים שיש חשש שלא יוכלו לאכול מן הפסח בלילה.

האונן, מי שמת לו אחד משבעת הקרובים [המוזכרים בתורה בתחילת פרשת אמור, ויקרא כא]. ועדיין לא נקבר.

מדאורייתא אונן אסור לאכול בקדשים ביום המיתה בלבד, אבל בלילה שאחריו מותר [שנאמר בענין אונן, שאסור בקדשים ויקרא י'] "הן היום הקריבו את חטאתם ואת עולתם לפני ה', ותקראנה אותי כאלה. הייטב בעיני ה'". ודרשו: "הן היום" — דוקא יום אסור. אבל לילה מותר.

וחכמים אסרו אכילת קדשים באונן גם בלילה שאחר יום המיתה. אבל לענין אכילת הפסח לא גזרו.

ולכן אונן, שוחטין עליו בי"ד ניסן, מפני שראוי לאכול בליל ט"ו. (1) ואף על פי שיש לחשוש שמא יטמא למתו כשיקברנו, (2) מכל

אם כך, נדה, דלא מיחמר כפרה [שאינה צריכה להביא קרבנות ביום השמיני], וכי צריכא למימר דשחטינן וזרקין עליה, וכי צריך לומר לנו ששוחטים וזורקים עליה ביום השמיני!?

תירץ לו רב אדא בר אהבה: נדה איצטריכא ליה הוצרכה לשנות אותה להמיענו לכיוון ההפוך. והא קא משמע לן [וזה בא להשמיענו]: דוקא בשמיני — אין [כן שוחטים עליה], אבל בשביעי לא שוחטים עליה, ללמדנו שאינה יכולה לטבול מבעוד יום.

כדתניא: כל חיבי טבילות — טבילתן ביום האחרון של ימי הטומאה שנאמרו בהם.

אבל נדה ויולדת — טבילתן בלילה שאחר ימי הטומאה שנאמרו בהן.

ומנין למדו שנדה ויולדת טבילתן בלילה?

דתניא: יכול תהא נדה טובלת מבעוד יום?

תלמוד לומר [ויקרא טו] בענין נדה: "שבעת ימים תהיה בנדתה". ודרשו חכמים: תהא בנדתה כל שבעה, עד הלילה שלאחר היום השביעי.

שכבר נתחייב בפסח. אבל אם מת קודם חצות חלה עליו אנינות ונדחה לפסח שני, תוספות.

2. כך כתב רש"י לקמן. ומטעם זה אין שוחטין את הפסח על האונן בפני עצמו שמא יטמא למתו. ומשמע מדברי רש"י שהאונן שבמשנתנו מדובר קודם קבורת המת — אבל אחר קבורת המת מדאורייתא אינו אונן אף על פי שעדיין

השמיע לנו התנא ששוחטין עליה ולא חוששין שמא תראה ותסתר.

וביאר המהרש"א שזב שראה שלש כתבה המשנה אגב זב שראה שתיים, והזכה אגב שומרת יום. ואינו מקשה אלא על הברייתא שכתוב בה "והזכה שוחטין עליה בשמיני".

1. דוקא אם מת לו אחד מקרוביו אחר חצות

מקום, עכשיו הוא ראוי לאכול, שהרי עדיין לא נטמא.

כדלהלן, ונמצא שקרבן הפסח יבוא לידי פסול.

א-א והמפקח את הגל. כגון שנפל כותל על אדם והרי הוא מתחת גל של אבנים, ויש חשש שמא הוא מת, ונמצא שיש חשש שהמפקח את הגל, שמאהיל עליו בגופו, נטמא.

באונן יש לחוש שמא יטמא למתו בשעת הקבורה.

במפקח הגל יש לחוש שמא ימצא מת תחת הגל, ונטמא מפני שהאהיל עליו.

ואף על פי כן שוחטין עליו את הפסח, שהרי בינתיים, כל זמן שלא מצאנו מת תחת הגל, הרי הוא בחזקת טהרה.

בהבטיחוהו לצאת מבית האסורים שמא לא יוציאוהו.

וכן מי שהבטיחוהו להוציאו מבית האסורים, שהוא חוץ לירושלים, ויש חשש שמא לבסוף לא יוציאוהו ולא יוכל לאכול את הפסח, מכל מקום סומכין על כך שהבטיחוהו להוציאו, ושוחטין עליו את הפסח.

בחולה וזקן שמא יחלשו בלילה ולא יוכלו לאכול כזית.

והחולה והזקן שהן יכולין לאכול כזית, אף על פי שיש לחוש שבליילה יחלשו ולא יוכלו לאכול כזית.

וכיון ששנינו ששוחטין על כל אלו את הפסח בחבורה של אחרים,

כל אלו, שוחטין עליהן את הפסח, אם נמנו בחבורה של אנשים אחרים.

לפיכך, אם נזרק עליהם הדם ולאחר הזריקה אירע בהם פסול ואינם ראויים לאכול עתה את הפסח בלילה, אף על פי כן — פטורין הם מלעשות פסח שני, כיון שבשעת שחיטה וזריקת הדם היו ראויים.

אבל על כולם — אין שוחטין עליהן בפני עצמן בלא אנשים אחרים, כי שמא יביאו את הפסח לידי פסול. שיש לחוש בהם שלא יהיו ראויים לאכול את הפסח בלילה,

חוץ מן המפקח בגל, שאם נמצא שהיה מת בתחתית הגל, חייב לעשות פסח שני, מפני שהוא טמא מתחילתו. שעתה התברר למפרע שלפני השחיטה כבר נטמא, שהרי האהיל על המת משעה שהתחיל לפקח את הגל.⁽³⁾

עם הרע"ב שפירש שאחר הקבורה הרי הוא אונן כל יום המיתה.

ואם כן למה אין שוחטין על אונן כזה בפני עצמו? פירש הרמב"ם שמא לא יאכל דבר מפני גודל אבלותו, וישאר מן הבשר נותר, ויבוא לידי שריפה.

הוא יום המיתה. [שאם תאמר שאונן היינו אפילו אחר הקבורה. מדוע אין שוחטין על אונן כזה שלא נטמא ואין חשש שיטמא בפני עצמו?] וכן נראה מרש"י בתחילת המשנה דבור המתחיל האונן.

אבל בתוספות יום טוב הביא כמה ראיות שאונן ביום המיתה אסור באכילת קדשים מדאורייתא אפילו אחרי שנקבר המת. והסכים

3. תוספות הקשו מדוע לא נאמר שהמת שנמצא